

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 18 juni 2015

Mål nr

Ö 3625-14

KLAGANDE

Sparbanken Skåne AB (publ), 516401-0091

Box 530

291 25 Kristianstad

Ställföreträdare: AC och IG

SAKEN

Fastställande av utdelningsförslag

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut 2014-07-04 i mål Ö 1352-14

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen fastställer hovrättens beslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Sparbanken Skåne AB har yrkat att Högsta domstolen fastställer att i konkursboet ingående aktier omfattas av företagshypoteket och att utdelningen i konkursen fastställs i enlighet därmed.

Konkursförvaltaren och Kronofogdemyndigheten (Tillsynsmyndigheten i konkurser) har getts möjlighet att yttra sig.

SKÄL

1. Sparbanken Skåne AB (tidigare Sparbanken 1826) hade företagshypotek för fordran på Aktiebolaget Widtsköfle Sågverk. Sågverket försattes i konkurs den 27 januari 2011. Konkursen avslutades genom att utdelningsförslag upprättades den 5 februari 2014. I utdelningsförslaget undantogs samtliga aktier som sågverket innehade från företagshypoteket. Sparbanken invände mot förslaget och menade att endast aktier som är avsedda för allmän omsättning ska undantas. Konkursbolagets innehav av 25 % av aktierna i Skånetimmer AB skulle därför omfattas av företagshypoteket.

2. Enligt 2 kap. 1 § andra stycket 2 lagen (2008:990) om företagshypotek omfattas inte ”aktier och andra finansiella instrument, avsedda för allmän omsättning” av företagshypotek. Lagtextens utformning har lett till osäkerhet huruvida uttrycket ”avsedda för allmän omsättning” även syftar på aktier. En sådan tolkning skulle i praktiken komma att innebära att enbart aktier i publika bolag skulle undantas från hypoteksunderlaget eftersom i allmänhet endast sådana, till skillnad från aktier i privata bolag, kan anses vara avsedda för allmän omsättning (jfr 1 kap. 7 och 8 §§ aktiebolagslagen, 2005:551; jfr även t.ex. prop. 2004/05:158 s. 68).

3. I lagmotiven till den tidigare gällande lagen (1966:454) om företagsinteckning angavs att syftet med möjligheten att inteckna lös egendom i näringsverksamhet var att företagaren som kreditunderlag kunde utnyttja egendom som annars inte alls eller endast med olägenhet skulle kunna tillgodogöras för kreditändamål (prop. 1966:23 s. 24). Som exempel på egendom som utan olägenhet kan pantsättas nämndes aktier och obligationer; aktier ingick alltså inte i den lösa egendom som omfattades av en inteckning i näringsidkarens verksamhet (4 § i 1966 års lag).
4. När 1966 års lag ersattes av den numera upphävda lagen (1984:649) om företagshypotek undantogs från företagshypoteket ”kassa- och banktillgodohavanden, aktier, andra bevis om delaktighet i bolag, obligationer, förlagsbevis och liknande skuldebrev avsedda för allmän omsättning samt andelar i aktiefonder”. I propositionen erinrades om att kreditsäkerhetsvärdet hos aktier, obligationer och liknande värdehandlingar lätt kan utnyttjas genom att handlingarna i fråga blir föremål för pantsättning enligt reglerna om handpanträtt (prop. 1983/84:128 s. 44).
5. Det var först genom ändringar i lagstiftningen om aktiebolag till följd av Sveriges anslutning till EU som skilda bolagsformer för aktiebolag som vänder sig till kapitalmarknaden och för andra aktiebolag kom att införas i svensk rätt. I lagen görs således numera skillnad mellan publika och privata aktiebolag (1 kap. 2 § aktiebolagslagen). Någon möjlighet att med en lämplig metod skilja mellan aktier avsedda för allmän omsättning och andra aktier fanns knappast dessförinnan. I den juridiska litteraturen antogs också bestämmelsen i 1984 års lag undanta samtliga aktier från företagshypoteket (Torgny Håstad, Säkerhetsrätt – särskild och allmän förmånsrätt, 6:e upplagan, 2003, s. 356 ff. och Gösta Walin, Om företagshypotek, 1995, s. 84).

6. I författningskommentaren till 2 kap. 1 § i den nu gällande lagen om företagshypotek anges att in-teckningsunderlaget ska bestämmas på samma sätt som för företagshypotek enligt 1984 års lag (prop. 2007/08:161 s. 41). Paragrafen motsvarar 2 kap. 1 § i 1984 års lag, men har delats upp i två punkter och moderniserats (a. prop. s. 52).

7. Det finns sammantaget inget som tyder på att man i tidigare lagstiftning om företagshypotek har ämnat göra någon skillnad mellan aktier avsedda för allmän omsättning och andra aktier när det gäller att bestämma vad som omfattas av ett företagshypotek. Det står vidare klart att någon förändring inte var avsedd genom den nu gällande lagen om företagshypotek samt att det argument för att undanta aktier som angavs i 1966 års lag fortfarande gäller. Bestämmelsen i 2 kap. 1 § lagen om företagshypotek ska därför tolkas så, att alla slags aktier är undantagna från företagshypotek.

8. Hovrättens beslut ska därmed fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Kerstin Calissendorff (referent), Martin Borgeke, Dag Mattsson och Anders Eka
Föredragande justitiesekreterare: Pernilla Svärd